

VERZEN VOOR HET TAALFORUM – STIJN DE PAEPE

I.

Refrein

Wij zullen ons thans buigen over het verschijnsel taal,
dat is wat ons hier bindt. We kunnen rustig concluderen
dat het, tot onze spijt, niet meer zo nauw steekt allemaal.
Wat eertijds Gans Het Volk was, is vandaag nog marginaal.
De kunst van het fijnmazig en scherpzinnig formuleren
heeft plaatsgemaakt voor broddelzin en makke morsigheid.
Nu spraakgebrek en braak gesprek de hoogste toppen scheren:
houdt moed – desnoods der wanhoop – vrienden van het taalbeleid!

Wie ons bepaald niet helpt in onze queeste naar de graal?
De Openbare Omroep. Ooit linguaal in hoger sferen,
maar heden – in de ether, op tv en digitaal –
een krabbenmand van fouten en qua uitspraak een schandaal.
De website lijkt geschreven door schermblinde circusberen
met allen aan vervoeging en verbuigingen het schijft.
Wie radio beluistert, dreigt zijn moerstaal áf te leren.
Houdt moed – desnoods der wanhoop – vrienden van het taalbeleid.

U denkt wellicht: de Taalunie! Die steunt ons! Primordiaal!
Die geeft het lichtend voorbeeld en die kan ons assisteren,
zij zijn de rots, het baken en het richtsnoer bij gedwaal.
Wel, denkt u gauw iets anders, hooggeachte, volle zaal,
want alles màg als 't ligt aan deze dames en meneren,
het heet dan Belgisch Nederlands, waar men zijn klak naar smijft.
Begoed, 'k heb kou, een vuilbak. Laat maar staan, niet corrigeren.
Houdt moed - desnoods der wanhoop – vrienden van het taalbeleid!

Het onderwijs! Dat brengt ons troost! Dat stelt weer perk en paal.
De scholen leren onze jeugd de taal te savoureren,
zodat zij leren spreken zo flexibel als een aal
en schrijven als Gustave Flaubert met zenuwen van staal.
Helaas, men moet niet vaardig zijn. Men moet communiceren!
Grammatica en zinsontleding zijn verleden tijd
en spelling is een gokspel en een kwestie van proberen.
Houdt moed – desnoods der wanhoop – vrienden van het taalbeleid!

Dus in het hoger onderwijs, des kettings krapste kraal,
aanschouwen wij de jongeren die trachten aan te meren:
elk vogeltje gebekt, van krasse kraai tot wielewaal,
van kortgekuifde kaketoetoe tot noeste nachtegaal
- en trachten hen alsnog iets standaardtaligs aan te smeren
met man en macht en hart en ziel en onverdroten vlijt
en als zij daar aanvankelijk verveeld op reageren:
houdt moed - desnoods der wanhoop – vrienden van het taalbeleid!

O prinsen en prinsessen, 't spijt mij dat ik u onthaal
met duistere gedachten en ietwat vertoornde sneren.
Maar ziet gij niet met mij hoe krakkemikkig en hoe schraal
de taal er dikwijls bijloopt. Ooit een sierhoen. Heden kaal.
Dat roepen we een halt toe en wel nu, op grote schaal,
verenigd in de hoofdstad. Hoogste tijd voor een signaal
om taal opnieuw met zorg en met omzichtigheid te eren
en luid awoert te roepen naar al wie haar wil versjteren
zodat ze als een handschoen over onze denktrant glijdt
en scherp wordt als een Oosters mes dat aan 2 kanten snijdt
en van een vod een cape wordt waarin vorsten salueren
of plechtig linten knippen of royale eden zweren
of glitterend op hun getrouwe rossen galopperen
en dat alleen maar dankzij al ons moedig taalbeleid!

II.

Taalkramp

Uw kleuter spreekt een mondje Frans
en al zijn juffen blijken fans.
Er komt een woordje Engels uit?
Een kus alsook een bank vooruit!
Praat hij Arabisch, Pools of Turks,
dan wordt de juf een tikje nurks.
Meertaligheid, een waar festijn!
Als 't maar de juiste talen zijn.

*

Welkom in de Vlaanders!

Naar het schijnt dat heel wat Lappen
nu al aardig Antwerps klappen
en het merendeel der Noren
spreekt van zjatten en talloren.

Canadezen en Chinezen
wordt straks Brussels onderwezen.
In West-Vlaanderen leren Russen
Kortrijks, Knoks, of iets daartussen.

Portugezen en Chilenen
trekken goed hun plan in Menen
en er zijn nu Monegasken
die Oost-Eekloos multitasken.

Naar men zegt kunnen Bulgaren
beter Zeels dan Zelenaren
en het Mols van Palestijnen
valt nog moeilijk te verfijnen.

In het Diests kun je met Finnen
feilloos een gesprek beginnen
en het Tielts van Irakezen
wordt de hemel ingeprezen.

Polen, Tsjechen, Ieren, Esten
spreken Leuvens als de besten
en een Ivoriaan in Balen
hoef je niets meer te vertalen.

't Overgrote deel der Zweden
weet al vlot Oostends te reden
en het Tongers zou bij Turken
tegen de perfectie schurken.

Mauritaniërs en Grieken
spreken Hasselts zonder spieken
en men breekt verscheiden lansen
voor het Mechels van de Franssen.

In het Sint-Niklaas van Britten
schijnt geen enkele fout te zitten
en in Brugge woont een Zwitser:
hij vervangt de Brugse gids er.

Lui uit alle continenten
spreken Vlaams met meer accenten

dan je bij de jeugd kunt horen,
hier getogen en geboren.

Heet hen welkom bij hun komst.
Leer ze spreken. Om ter Vlomst!

III.

KINDERTAAL

Ze zegt dat ze een 'lietje' wil.

Dan wil ze graag een rietje.

En als ik toch een liedje zing,
dan zegt ze: 'Néé: een LLLIETJE!'

*

Mijn dochtertje zet deuren
steevast 'op een kwartiertje'.

Al wat nog moet gebeuren
zal ik doen over een kiertje.

*

Ze willen graag geroosterd brood.

Dat noemen ze een troost.

Geen die de taal zo liefkoost
als de jongsten van mijn kroost.

*

FATAAL

't Begint embryonaal, foetaal
en dicht bij moeders darmkanaal.
Daar roert entwat. Sonoor. Wat mat.
Je moedertaal! Een heel verhaal...

Je moet eruit, ontgroeit de huid
die je zo warm en knus omsluit,
dus je vertrekt. En je ontdekt:
ook uit jóuw lijfje komt geluid.

Je schreeuwt. Je weent. Het klinkt gemeend.

Je wilt verschoond. Gevoed. Gespeend.

Je doet het 's nachts en onverwachts.

Waarna je ouderpaar versteent.

Gejank is maar een provisoir

en te beperkend *repertwaar*:

prompt babbel je, nee brabbel je.

En wie jou aanspreekt lijkt halfgaar:

met schelle stem die haar of hem

doet klinken als een schrille rem.

Nonsensicaal en theatraal.

Wat je negeert. En wel met klem.

En ongestoord krakeel je voort,

de box is jou een dierbaar oord.

Totdat - plotsklaps! Een traan bij paps! -

je 'papa' zegt. Je eerste woord.

En je slaat munt, vanaf dat punt,

van iets cruciaals wat je plots kùnt.

Je ouders trots. Al is hen plots

geen rust noch stilte meer gegund.

Je woordenschat: een stulpje, dat

in no time uitgroeit tot een stad.

Van peuterklas naar kleuterklas,

de school als talig ploeterbad.

Je gaat op zoek. Scant elke hoek

Ontdekt een woord. Een zin. Een boek.

Een nieuwe taal. Een arsenaal
van soft gesmiespel tot gevloek.

Je vrije zin van in 't begin
krimpt echter wel een beetje in,
nu hoe je praat op punten staat.
Taal blijkt niet louter een vriendin.

De puberteit! Opstandigheid!
Latente taalvijandigheid.
Tot je verliefd wordt en gegriefd:
ineens blijkt taal een handigheid

om wat je voelt, wat je bedoelt
te zeggen voor het onderspoelt.
Maar a wordt b en ja blijkt nee.
Taal is als 't leven. Het krioelt.

Je geeft je bloot. Doet stoot na stoot.
Gedraagt je als een idioot.
Zegt vaak iets stoms, maar ook wel soms
iets essentieels. Zo word je groot.

Zo word je dra zelf ma of pa.
En sla je plompverloren ga
hoe snel het gaat, hoe snel het praat,
dat kleine klompje DNA.

Zo word je oud. Wat je behoudt
is niet bewaard in duizendvoud.
Je zeeft. Je slijpt. Want je begrijpt:
gepraat is zilver. Stilte goud.

De tijd tikt voort. Zoals het hoort.
En leidt je naar het laatste oord.
Voilà. Tot daar. Nu hoop je maar
op een gevleugeld laatste woord.